

310. Van Dale, de letter H (6)

1. Een hbs'er zat op een hogereburgerschool. De hogesnelheidstrein is de hst (de hsl is de hogesnelheidslijn). Een hogetonenluidspreker is een tweeter, een lagetonenluidspreker een woofer. Gehakt kan h.o.h. zijn (half-om-half, half varkens-, half rundergehakt). Een houhouwer is een ho-ijzer (Jaarboek 2008). Hoi polloi is de menigte, de massa. Høken is ongeremd feestvieren, uit zijn dak gaan. Vroeger had je in het Belgische onderwijs het hokt en het holt. Ik geloof er geen hol (geen reet) van, laat je hol maar dicht! Het holifeest is een Hindoestaans feest: de naam is afgeleid van de (het) Holi, vergelijk: Pasen en paasfeest. Een hold-up is een roofoverval.

2. Hoeperdepoep zat op de stoep (en laten we vrolijk wezen). Holadijee, laten we de dag prijzen voor het avond is. De hogefluxreactor zal fluks geplaatst worden. De HPV-vaccinatie (Jaarboek 2008) beschermt tegen baarmoederhalskanker. Is hij van de handenwerkersvriendenkring? Inclusief de Jaarboeken heeft de Grote Van Dale driehonderdtwintigduizend driehonderdnegeenzestig lemma's (zoek op '*')! De mcdonaldisering slaat niet op de Heart- en McDonaldeilanden, maar op McDonald's maaltijden. Ken je de uitdrukking 'Latijn betaalt niet aan Latijn? Daarmee claimde de dominee dat hij niet bij de tandarts hoefde te betalen (zal nu wel niet meer opgaan).

3. Het holisme is een biologisch-filosofische theorie. In de zeventiende eeuw was Nieuw-Holland de benaming voor (delen van) Brazilië en Australië. Hollandse saus is hollandaisesaus. De Hollander werkte in de papierindustrie met hollanders (vergelijk de heelgoedhollander), hij was dus aan het hollanderen. Een vliegende hollander is een vierwielig wagentje waarop men schrijlings zit en de Vliegende Hollander was een spookschip bij Kaap de Goed Hoop. De hollanditis is de Hollandse ziekte. Over Hollandistan (Jaarboek 2007) kun je de nodige Hollandermoppen debiteren. Een bepaald model van tafelzilver heet Hollands glad.

4. Het hollerithsysteem herinnert aan het ponskaartentijdperk. De Hollywoodachtige encenering droop van de hollywoodromantiek. Het holmeslicht is een waterlicht (om drenkelingen terug te vinden). Hij droeg een holmespet. De Holocaust was een van de vele holocausten. Het holoceen is het jongste tijdvak van het quartair. Een holostericbarometer staat gelijk aan een aneroïdebarometer. Chiastoliet is een mineraal (holspaet). Een moderne uitroep van verbazing is 'holy shit'. Een homepage wordt aangeduid door een URL (uniform resource locator). Een homeopaat kan homeopathica verstrekken. Er klonk een homerisch gelach.

5. Zijn apen hominiden of mensen aapachtig (simiësk)? De hominy is een geliefd Amerikaans ontbijt. Een homme d'esprit maakt veel kans een homme du jour te zijn en dus een homme à bonnes fortunes. Is het weer hommeles? Niet elke homie (Jaarboek 2007) is een hommie. De homocysteïne is het 2-amino-4-mercaptoputaanzuur (verdere details worden u bespaard). Een homo duplex is een dubbelhartig, onbetrouwbaar mens, de homo economicus weegt rationeel nut tegen kosten af, de homo erectus is de rechtop gaande mens en de homo faber is de mens als technicus, maker van werktuigen en als kunstenaar. Homo-emancipatie is nog niet bereikt.

6. De uitdrukking 'homo homini lupus' staat voor 'de ene mens is voor de andere een wolf, dat is zijn grootste vijand'. De homo ludens speelt, de homo multarum litterarum is een zeer geleerd (belezen) man, de homo novus is een parvenu, de homo nullius coloris is een kleurloos, onbekend persoon, de homo nullius rei is een vent van niets, de homo nullorum hominum is iemand die met geen mens om kan gaan, de homo omnium horarum (omnium horarum homo) is altijd aangenaam gezelschap, de homo primigenius is de eerste (oudste) mens, homo sapiens is de wetenschappelijke naam van de mens, de homo unius libri heeft al een boek gelezen (en zweert daarbij) en een homo trium litterarum (trium litterarum homo) een dief.

7. Homoniemenvrees is homonymievrees. Een homunculus is een gedrocht(je). Na het ontkurken van de fles gingen zij hompiekurken. De hond aan tafel vond de hond in de pot. Een honden-en-apenspel

vind je op de kermis. Een hondenkenner is een kynoloog, een hondenrenbaan een cynodroom. Wat was het een hondenweer. De jongehondenziekte is de ziekte van Carré, maar ook wel dronkenschap. de Honderd Dagen waren de tweede regering van Napoleon. Ze is naar nummer honderd. De C is de Romeinse honderd. Oma vierde haar honderdjarig feest. Ze wist veel over de Honderdjarige Oorlog. Een honderdje is een meier.

8. Een honderdman is een centurio. Nummer twee was drie honderdsten langzamer. Er zijn meer hondjes die Fikkie, mops (of misschien zelfs Mops?) of Blom heten. Hij was hondsmoe. De hondsrozenspons is de bedeguar. Houdt Edward honduraskalkoenen? De Magyaar bereed een hongaar. Schrijver dezes is in de Hongerwinter geboren. Holothurieën zijn zeekomkommers. Met homoioteleuton wordt prozarijm aangeduid. De Hondster (Siderius) is onderdeel van de Grote Hond. Een hongi is een zwaargewapende vloot van prauwen. Ik prefereer de nectar van lindehoning boven die van bretagnehoning. Honingazijn is oxymel. Was hij eerste- of tweedehonkman?

9. De honkyoku (Jaarboek 2007) is meditatieve zenmuziek. Qua spelling is er weinig verschil tussen onnet en honnet. Ook Napoleon streed voor honneur et patrie, eer en vaderland. Hij was honorair consul van Azerbeidzjan. Zijn broer was doctor honoris causa, maar diens benoemingskwestie was indertijd een honneuze zaak. De honved stond achter de hoodoo in zijn hoody (Jaarboek 2007). Een grosse begint bovenaan met: 'In naam des Konings'. De hoofdadvoocaat-generaal was vroeger rayonhoofd. De hoofdcommissaris is de korpschef. Ze schonk me een hoofdeau-de-cologneflesje (met inhoud). Hij was specialist in hoofd- en halschirurgie, de hoofd-halschirurgie. Het Hoofdhaar van Berenice is een sterrenbeeld aan de noordelijke hemel. Met het hoofd knikken is hoofdknikken. Dient de Kunst met een hoofdletter een Doel met een hoofdletter? Rodin heeft de hoofdmens geportretteerd.

10. Na een glaasje chateau migraine heb ik het hoofdpijndossier maar onder mijn hoofdkussen gelegd. Hoofdschuddend (met het hoofd schuddend) hield hij niet op met jeremiëren. De hoofdsom der wet is de kern van de christelijke godsdienst. De ehs is de ecologische hoofdstructuur. Een geologie-era is een hoofdtijdvak. Het hoofd-van-jut was niet erg in trek. Hij nam zijn intrek elders. Hoofdzeer oftewel favus is een ziekelijke uitslag op het hoofd.

11. De dichter P.C. Hooft had vanzelfsprekend een hooftiaanse stijl. Het (de) hogetonenfilter was kaduuk. Hoe hoog zijn de Hoge Raad der Nederlanden, de Hoge Raad van Adel en de Hoge Raad van de Arbeid eigenlijk? Als hava hoogactief vast afval is, kun je wel bedenken wat lava is. Die hoogbetaalde baan is hoogarbeidsintensief. In het hooggeïndustrialiseerde land liepen de hooggehakte dame en de hooggehieldde heer hoogfatsoenlijk op het hoogfeest, maar ze dronken wel hooggegist bier te midden van het hooggeëerd publiek.

12. De hooggeleerde vierde vakantie op een hooggelegen berg met zijn hooggewaardeerde, hooggeachte kompaan, een hooggeroemde hoogheemraad; hun verwachtingen waren hooggespannen. Schrijf je hooggeplaatst en hoogoplopend anders? Spreekt hij Hooghollands? De hooglander viel een Hooglander aan. Over zo'n zin valt te discussiëren! Doe eens iets uit het Hooglied, en niet uit Jeremia! Het Hooglied van Salomo is het Lied der Liederen. De titel van Prins Carnaval in Maastricht is Zijne Hooglustigheid. Bezitters van een hoogstamboomgaard behoren vaak tot de hoogstaangeslagenen. De hoogstbiedende was een hoogwaardigheidsbekleider. Als je hooked bent, ben je verslaafd (meestal aan harddrugs). De wind werd de schoorsteen in geblazen. De ixia is de Engelse zwaardlelie.

Rein Leentfaar